

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра рослинництва

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри рослинництва

_____ Володимир ГАНГУР

«28» серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

КОМПЛЕКСНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ ІІІ

освітньо-професійна програма Агрономія

спеціальність 201 Агрономія

галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

ПОЛТАВА

2023 - 2024 н. р. / 2024 - 2025 н. р.

Розробники: Антонець О.А., доцент, кандидат с.-г. наук, Антонець М.О., доцент, кандидат психол. наук, Ляшенко В.В., доцент, кандидат с.-г. наук, Марініч Л.Г., доцент, кандидат с.-г. наук.

Робоча програма практики розглянута та схвалена
на засіданні кафедри рослинництва

Протокол від «28» серпня 2023 року № 35

Робоча програма практики схвалена
радою з якості вищої освіти спеціальності 201 Агрономія

Протокол від «01» вересня 2023 року № 1

Голова радою з якості вищої освіти
спеціальності 201 Агрономія

Ольга БАРАБОЛЯ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ «КОМПЛЕКСНА НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ІІІ»

Елементи характеристики	201 А бд 2021; 201 А бд 2023[2]СТН(2р.)
Загальна кількість годин	90
у т.ч. самостійної роботи	30
Кількість кредитів	3
Місце в індивідуальному навчальному плані студента (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова
Рік навчання (курс)	3
Семестр	6
Вид підсумкового контролю	диференційований залік

2. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

2.1. **Метою практики є:** закріплення знань та формування практичних навичок з техніки проведення садових робіт на плодкових деревах; використання в практиці інтенсивних технологій вирощування основних культур та технології селекційного процесу; освоєння методів агрономічного контролю за якістю польових робіт.

Тематичні блоки навчальної практики «Комплексна навчальна практика ІІІ»

Тематичний блок навчальної практики	Обсяг тематичного блоку, годин		Назва кафедри, що здійснюватиме керівництво тематичним блоком
	кредитів ЄКТС	годин	
Рослинництво	1,5	45	Рослинництва
Селекція і насінництво польових культур	1,5	45	Селекції, насінництва та генетики
Разом	3	90	

2.2. Завдання навчальної практики «Комплексна навчальна практика ІІІ»

відповідають тематичним блокам:

Тематичний блок «Рослинництво»:

- ознайомлення студентів з основними видами, сортами і формами польових культур у процесі їх росту і розвитку;
- освоєння методів агрономічного контролю за якістю польових робіт;
- набуття навичок по догляду за рослинами;
- вивчення теоретичних і практичних основ зберігання і переробки продуктів рослинництва, впровадження стандартизації і сертифікації;
- удосконалення методів, режимів і способів зберігання і переробки продукції рослинництва;
- ознайомлення з інтенсивними технологіями вирощування кормових культур;

- оволодіння методами обліку грубих кормів та оцінювання їх якості;
- ознайомлення з культурним пасовищем господарства, організацією пасовищної території, системою випасання.

Тематичний блок «Селекція і насінництво польових культур»

–ознайомлення з роботою Інституту агрономії ПДАУ з питань організації селекційного процесу польових культур (пшениці озимої, гороху, сої) та з організацією і науково-технічною базою первинного та елітного насінництва цих культур;

–ознайомлення з технологією селекційного процесу;

–організація спеціальних заходів, зокрема з проведення видових і сортових прополювань.

«Комплексна навчальна практика III» сприяє формуванню: компетентностей:

загальних:

1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
3. Навички здійснення безпечної діяльності.
4. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

фахових:

1. Здатність використовувати базові знання основних галузей аграрної науки (рослинництво, землеробство, селекція та насінництво, агрохімія, плодівництво, овочівництво, ґрунтознавство, кормовиробництво, механізація у рослинництві, захист рослин).
2. Здатність оцінювати, інтерпретувати й синтезувати теоретичну інформацію та практичні, виробничі і дослідні дані у галузях сільськогосподарського виробництва.

результатів навчання:

1. Порівнювати та оцінювати сучасні науково-технічні досягнення у галузі агрономії.
2. Демонструвати знання й розуміння фундаментальних дисциплін в обсязі, необхідному для володіння відповідними навичками в галузі агрономії.
3. Демонструвати знання і розуміння принципів фізіологічних процесів рослин, в обсязі, необхідному для освоєння фундаментальних та професійних дисциплін.
4. Володіти на операційному рівні методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, а також культивування об'єктів і підтримання стабільності агроценозів із збереженням природного різноманіття.
5. Аналізувати та інтегрувати знання із загальної та спеціальної професійної підготовки в обсязі, необхідному для спеціалізованої професійної роботи у галузі агрономії.

3. ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

Тематичний блок «Рослинництво»

Тема 1. Вивчення основних видів, сортів і форм польових культур

У лабораторії рослинництва і кормовиробництва викладач показує здобувачам вищої освіти сноповий матеріал зразків зернових культур, гороху, сої, круп'яних та технічних культур. Екскурсія на Полтавську державну сільськогосподарську дослідну станцію імені М.І. Вавилова Інституту свинарства і агропромислового виробництва Національної академії аграрних наук України. Працівники станції знайомлять студентів з біологією та екологією дослідних культур, видів, сортів, демонструють дослідні ділянки, розповідають про історію станції. Викладачі розповідають біографії М. Вавилова, А. Зайкевича, О.Третьякова. Екскурсія на територію дендропарку Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського. Вчені музею розповідають про плодові і декоративні культури, що ростуть на території. Участь у вебінарі 11 червня 2024 року о 13.00 на тему «Селянин – Світова душа» або «Перспективи ринку екологічних продуктів в Україні». Вебінар веде Роман Наконечний, кандидат філософських наук, доцент кафедри гуманітарної освіти Львівського національного університету природокористування.

Тема 2. Ознайомлення з інтенсивним виробництвом рослинницької продукції

Здобувачі вищої освіти вивчають основні закони рослинництва щодо природної та ефективної родючості ґрунтів. Викладачі знайомлять студентів із структурою сівозмін, просторовим і кількісним розміщенням рослин, з агрохімічними основами рослинництва. На екскурсіях ЗВО опановують економічні основи рослинництва. Екскурсія у ПП «Агроекологія», що має статус асоційованого члена Національної академії аграрних наук, знайомство з досвідом господарювання Семена Антонця, Героя України, лауреата Міжнародної премії імені В. Винниченка Українського фонду культури. Екскурсія у ТОВ «БАСФ Т.О.В.», де керівник східного агроцентру «Решетилівка» Книш Микола розповідає студентам особливості реакцій сільськогосподарських культур на пестицидні фони. Зустріч у режимі on-line із вченими Інституту картоплярства НААН щодо інтенсивної технології вирощування картоплі та сортових відмінностей картоплі.

Тема 3. Вивчення основ польового і лучного кормовиробництва

У лабораторії рослинництва і кормовиробництва викладач показує здобувачам вищої освіти гербарний матеріал основних видів лучних рослин, розповідає про біологічні основи кормової площі, знайомить слухачів з конвейерним виробництвом кормів. Аудиторія з'ясовує сучасні методи оцінки кормів. Екскурсія на Устимівську дослідну станцію рослинництва Інституту рослинництва імені В.Юр'єва НААН України. Вчені станції знайомлять студентів з особливостями польового кормовиробництва. В лабораторії рослинництва і кормовиробництва здійснюється перегляд відеофільмів про сучасні технології заготівлі кормів.

Тема 4. Ознайомлення з лікарською рослинною сировиною

У лабораторії рослинництва і кормовиробництва викладач показує здобувачам вищої освіти зразки форм лікарської рослинної сировини, що подарована ДСЛР. Екскурсія до Полтавського дендропарку з приводу візуального вивчення у природних умовах лікарських рослин. Екскурсія на Дослідну станцію лікарських рослин Інституту агроекології і природокористування Національної академії аграрних наук України. Вчені станції розповідають про особливості інтродукції нових і малопоширених лікарських рослин в Україні, про досягнення у галузі селекції на ДСЛР за 107 років, про новітні технології у лікарському рослинництві, ведуть студентів у ботанічний розсадник. Перегляд фільмів про сучасні українські підприємства, що займаються лікарським рослинництвом. Викладач з'ясовує із студентами зміст належної практики культивування і збору лікарських рослин (ГАСР). Екскурсія у Хорольський ботанічний сад для ознайомлення з колекцією культурних лікарських плодових рослин. Екскурсія у ботанічний сад імені М.Гришка ПНПУ імені В.Короленка для вивчення інтродукційних видів лікарських рослин.

Тема 5. Вивчення особливостей зберігання і переробки продукції рослинництва

Ознайомлення з науково-дослідною лабораторією якості зерна ПДАУ імені Г. П. Жемели. Доцент Ольга Бараболя розповідає про особливості зберігання і переробки зерна пшениці озимої, ярих зернових культур, соняшнику. Викладач у лабораторії рослинництва і кормовиробництва розповідає про методи прогнозування збереженості картоплі та про вимоги до якості продовольчої картоплі та їх роль під час зберігання бульб. Студенти знайомляться з літературою, що подаровано Інститутом картоплярства НААН кафедрі рослинництва. Доцент Сергій Філоненко розповідає студентам про особливості зберігання і переробки буряків цукрових.

Тематичний блок «Селекція і насінництво польових культур»

Тема 1. Методи створення вихідного матеріалу

Техніка гібридизації пшениці озимої, сої, кукурудзи. Принципи планування і техніки гібридизації. Методи штучного запилення, що застосовуються при схрещуванні (примусове, обмежено-вільне, вільно-групове, вільне). Основні операції, що виконуються під час гібридизації пшениці озимої, сої, кукурудзи.

Тема 2. Методи добору і оцінювання селекційного матеріалу

Методики оцінювань і фенологічних спостережень у розсадниках і сортовипробуваннях конкретних сільськогосподарських рослин (сої, пшениці озимої, кукурудзи). Класифікація методів добору. Модифікації методів індивідуального та масового добору. Методи добору селекційного матеріалу у розсадниках і сортовипробуваннях сільськогосподарських культур.

Тема 3. Організація і техніка селекційного процесу

Схема селекційного процесу в навчально-виробничому підрозділі із селекції та насінництва ПДАУ. Порядок вивчення селекційного матеріалу в ланках селекційного процесу. Призначення

селекційних посівів. Принципи розміщення селекційних посівів і розрахунок площ під них.

Тема 4. Організаційні основи насінництва. Технологія вирощування та післязбиральне оброблення насіння

Насінництво як наука та галузь сільськогосподарського виробництва. Категорії насіння. Ланки насінництва. Показники якості насіння. Сортозаміна і сортооновлення. Схеми виробництва добазового і базового насіння. Технології виробництва високоякісного насіння. Заходи зниження травмованості насіння.

Тема 5. Сортовий і насінневий контроль у насінництві

Організація і методи сортового контролю польових культур. Внутрішньогосподарський контроль у насінництві. Державний сортовий контроль. Стандартизація і сертифікація насіння.

4. СТРУКТУРА (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН) КОМПЛЕКСНОЇ ПРАКТИКИ ІІІ

Тематичний блок «Рослинництво»

Назви теми	Кількість годин		
	усього	у тому числі	
		навчальні заняття	самостійна робота
Тема 1. Вивчення основних видів, сортів і форм польових культур	9	6	3
Тема 2. Ознайомлення з інтенсивним виробництвом рослинницької продукції	9	6	3
Тема 3. Вивчення основ польового і лучного кормовиробництва	9	6	3
Тема 4. Ознайомлення з лікарською рослинною сировиною	9	6	3
Тема 5. Вивчення особливостей зберігання і переробки продукції рослинництва	9	6	3
Разом	45	30	15

Тематичний блок «Селекція і насінництво польових культур»

Назви теми	Кількість годин		
	усього	у тому числі	
		навчальні заняття	самостійна робота
Тема 1. Методи створення вихідного матеріалу	9	6	3
Тема 2. Методи добору і оцінювання селекційного матеріалу	9	6	3
Тема 3. Організація і техніка селекційного процесу	9	6	3
Тема 4. Організаційні основи насінництва. Технологія вирощування та післязбиральне оброблення насіння	9	6	3
Тема 5. Сортовий і насінневий контроль у насінництві	9	6	3
Разом	45	30	15

5. ВИМОГИ ДО БАЗ ПРАКТИК

Практика студентів ПДАУ проводиться на базах практики, що забезпечують виконання практики для відповідних освітніх рівнів.

Базами практики можуть бути суб'єкти господарювання, незалежно від їх організаційно-правової форми та форми власності, фізичні особи, які проводять незалежну професійну діяльність, органи державної влади і місцевого самоврядування, громадські формування, об'єкти структурних підрозділів Університету, а також бази за межами України за умови забезпечення ними виконання у повному обсязі програм практики.

Навчальна практика проводиться у навчальних аудиторіях, лабораторіях, комп'ютерних лабораторіях, навчально-дослідних ділянках та інших об'єктах структурних підрозділів Університету. Вони повинні мати відповідне матеріально-технічне, організаційне і навчально-методичне забезпечення.

Навчальна практика також може проводитися у підприємствах (організаціях, установах тощо), що оснащені за останніми тенденціями розвитку відповідної сфери професійної діяльності, забезпечують виконання програм практики. Вона проводиться науково-педагогічним працівником Університету для групи (підгрупи) студентів. З цими підприємствами (установами, організаціями тощо) укладаються договори.

6. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення практики, є:

- розробка наскрізних і робочих програм практик;
- визначення баз практики;
- укладання договорів про проведення практики студентів між Університетом та підприємствами (установами, організаціями тощо); розподіл студентів за базами практики;
 - підготовка для баз практики інформації про обсяги, зміст, період проведення практики студентів, потреби в обладнанні та матеріалах тощо;
 - призначення керівників практики; складання індивідуальних завдань на практику; проведення настановчих зборів студентам;
- підготовка звітної документації за результатами проведення практики;
- інші заходи.

Відповідальність за організацію та проведення практики покладається на ректора Університету. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням в Університеті здійснює керівник виробничої практики навчального відділу, на факультеті – декан, на кафедрах – завідувачі кафедр.

Функції організаторів, керівників та учасників практики визначаються Положенням про проведення практики студентів.

Навчальна практика проводиться для академічної групи або підгрупи, залежно від специфіки практики. Науково-педагогічні та педагогічні працівники одночасно можуть проводити навчальну практику не більше, ніж в одній академічній групі чи підгрупі.

Навчальна практика здійснюється тривалим окремим періодом у межах

навчального року.

Керівник навчальної практики від кафедри:

- розробляє методичне забезпечення практики студентів;
- проводить студентам інструктаж з безпеки життєдіяльності;
- забезпечує якість проходження практики студентів згідно з її програмою;
 - здійснює контроль за виконанням програми практики та термінами її проходження;
 - перевіряє щоденники навчальної практики та оцінює результати її проходження студентами;
 - подає звіт керівника навчальної практики на кафедру та керівнику виробничої практики навчального відділу;
 - здійснює виконання інших функцій, визначених законодавством та внутрішніми нормативно-правовими актами Університету.

Студенти, які проходять навчальну практику, зобов'язані:

- ознайомитися з програмою практики;
- отримати документи для проходження практики;
 - пройти інструктаж з безпеки життєдіяльності та дотримуватися правил безпеки життєдіяльності;
- виконувати завдання, передбачені програмою практики;
 - оформити звітну документацію з практики та подати її керівнику практики від кафедри.

7. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ І ОЦІНЮВАННЯ ЇЇ РЕЗУЛЬТАТІВ

Після закінчення періоду практики студенти звітують про виконання програми практики та індивідуального завдання. Форми звітності визначаються наскрізною та робочою програмами практики. До звітної документації відносяться щоденник практики, звіт з практики та інші.

За результатами проходження навчальної практики студентом подається керівнику практики від кафедри для перевірки та оцінювання щоденник навчальної практики. У щоденнику практики студент у хронологічному порядку відображає зміст виконуваної ним роботи під час практики з коротким її аналізом. Щоденник практики обов'язково підписується керівниками практики.

Критерії оцінювання та схема нарахування балів з навчальної практики визначаються науково-педагогічними працівниками кафедри і вказуються у робочій програмі практики.

За підсумками навчальної практики проводиться семестровий контроль у формі диференційованого заліку. Диференційований залік виставляється в останній день практики. Оцінювання її результатів здійснюється керівником практики від кафедри на підставі: повноти та якості виконання студентом програми практики та індивідуального завдання (за наявності); оформлення і змістовності наповнення щоденника практики та інших матеріалів, передбачених робочою програмою практики.

Нарахування балів за підсумками проходження навчальних практик, що містять у своєму складі тематичні блоки, здійснюється у відповідності до схем нарахування балів, побудованих з урахуванням тривалості вивчення

тематичного блоку.

Схема нарахування балів з «Комплексної навчальної практики III»

Назва навчальної практики	Тематичні блоки навчальної практики	Кількість балів
Комплексна навчальна практика III	Рослинництво	50
	Селекція і насінництво польових культур	50
Всього		100

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Базалій В.І., Зінченко О.І., Лавриненко Д.О., Салатенко В.Н., Коковіхін С.В., Домарацький Є.О. Рослинництво. Одеса: Олді плюс, 2020. 520 с.
2. Балан В.М., Присяжнюк О.І., Балагура О.В., Карпук Л.М. Рослинництво основних культур. Вінниця:ТОВ «ТВОРИ», 2018. 384 с.
3. Бахмат М.І., Квацук О.В., Хоміна В.Я., Комарніцький В.М. Лікарське рослинництво: Навчальний. посібник. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори 2006», 2011. 256 с.
4. Бондарчук А.А, Колтунов В.А., Кравченко О.А. та ін. Картопля: вирощування, якість, збереженість. Київ: КИТ, 2009. 232 с.
5. Вакал А.П., Литвиненко Ю.І. Рослинництво. Суми :ФОП Цьома С.П., 2021. 128 с.
6. Зінченко О.І., Коротєєв А.В., Каленська С.М., Демидась Г.І., Петриченко В.Ф., Салатенко В.Н., Федорчук М.І., Ткачук В.М., Білоножко О.Я. Рослинництво. Практикум. Вінниця: Нова книга, 2008. 536 с.
7. Каленська С.М. Насіннезнавство та методи визначення якості насіння сільськогосподарських культур. Вінниця: ФОП Данилюк, 2011. 320 с.
8. Молоцький М.Я., Васильківський С.П., Князюк В.І., Власенко В.А. Селекція і насінництво сільськогосподарських рослин: Підручник. Київ: Вища освіта, 2006. 463 с.
9. Петриченко В.Ф., Лихочвор В.В. Рослинництво. Львів: ЛНУ, 2020. 806 с.
10. Танчик С.П., Дмитришин М.Я., Алімов Д.М., Мокрієнко В.А., Миропольський О.М., Гаврилюк В.М. Технологія виробництва продукції рослинництва. Київ: Видавничий дім «Слово», 2009. 1000 с.

Допоміжні

1. Вода в житті рослин: навчальний посібник / М.М.Маренич, Т.В.Сахно, В.В. Гангур. Полтава: ПДАУ, 2023. 90 с.
2. Гаврилюк М.М. Насінництво й насіннезнавство польових культур. Київ: Аграрна наука, 2007. 216 с.
3. Молоцький М.Я., Васильківський С.П., Князюк В.І. Селекція і насінництво сільськогосподарських культур: Практикум. Біла Церква, 2008. 188 с.
4. Рослинництво. За ред. О.Я.Шевчука. К.: ЗАТ "Віпол", 2005. 502 с.
5. Царенко О.М.,Троценко В.І.,Жатов О.Г.,Жатова Г.О. Рослинництво з основами кормовиробництва; Суми: ВТД "Університетська книга", 2003. 384 с.